

FREDRIKSSON & SON

Snickerifabrik i Mariefred startade 1933.

*Nils Oskar Fredriksson
»Blåbärssnickaren«
1904–1982.*

FLERA GÅNGER UNDER under mina 13–14 första levnadsår berättade min mamma för mig hur jag uttryckt mina önskningar att bli snickare när jag blir stor. Jag hade aldrig några visioner om att bli polis, brandman eller lokförare, nej snickare ville jag bli. Jag hade ju bra betyg i träslöjd så förutsättningen fanns ju?

Nu är jag STOR och t.o.m. pensionär och kan konstatera att mina önskemål till stora stycken blev tillgodosedda...

I november 1971, nyss fyllda 16 år cyklade jag upp till Slottsbrinken, Backvägen–Blåbärstigen för att träffa möbelsnickarmästare Nils Oskar Fredriksson även kallad »Blåbärssnickaren«. Jag hade varit där förut, jag pryade där 1 v. i 8:e klass 1969, så jag blev igenkänd omgående av mästare och sina snickarsöner Hans och Stig. Jag fick med mig hem beskedet att nästkommande

dag var jag välkommen till verkstaden för att påbörja min lärlings-tid. Sagt och gjort infann jag mig hos snickarna och lite nervös var jag nog. Ett kortare springpojkejobb i Konsum någon månad tidi-gare var min ditintills enda erfarenhet av »vuxenlivet«.

Jag förnimmer fortfarande lukten av sågat och hyvlat virke som slog emot mig när jag klev innanför dörren. Det är något speciellt med trä som arbetsmaterial, ett levande sådant som man måste lära sig och det tar tid. Trä har en benägenhet att ibland leva sitt eget liv och är just det man skall lära sig under de första åren som nybörjare.

Den normala gången var 4 år som lärling och ytterligare 3 år som gesäll för att kunna erövra »Mästarbrevet«, det blev inte så tyvärr, lumpen kom emellan och efter muck föll det i glömska.

Kafferast hos »Blåbärssnickarn. Fr.v. Stig, Hans, Nils Fredriksson, Olof Albihn, Ulf och Bengt Rundgren. Foto: Kerstin »FotoMarie« Halling 1970-tal.

Hur började då min yrkesutbildning enligt den gamla skolan? – Jo sopkvast, sopkvast och sopkvast, material- och verktygslära! Att hålla rent vid sin snickarbänk och se till att verktygen alltid är slipade är en självklarhet som möbelsnickare. Jag har slipat många hyvelstål och stämjärn under mina verksamma år. Eftersom jag var relativt ung när jag började min bana i yrket fick användandet

av maskinparken vänta något. På kvällarna läste jag möbelhistoria ur böcker jag fick låna av mästare. Imponerad av de stora snickarna i historien som t.ex. Georg Haupt, Gottlieb Iwersson, Melkior Lundberg m.fl. blev jag mer och mer taggad.

*Bengt Rundgren vid »långputsen« på Fredrikssons snickerifabrik.
Foto: Bengt Rundgren 1970-tal.*

En bra början som lärling var att ta isär gamla stolar och byråar för att se konstruktion och hopsättning, att försöka förstå varför man i hundratals år använt sig av en viss teknik. Hur olika träslag ser ut och faktiskt även luktar, olika limvarianter från förr etc. och inte minst gammal ytpolering. Visste ni föresten att schellack är en produkt från lack-sköldlusen?

Så småningom blev jag mogen för att prova maskinutrustningen, klyv- och justersåg, rikt- och planhyvel, fräsmaskin etc.

Branschen kräver god koncentration vid maskinarbetet, i alla fall om fingrarna skall behållas (har väl något finger som är lite kortare än normalt). Det har nog alla snickare, tillhör liksom yrket på något sätt. Vid ett tillfälle innan jag fyllt 18 fick vi besök av yrkesinspektionen, han hette Holm och var själv f.d. möbelsnickare. Han frågade mig om åldern, vad skulle jag svara på det?

Resultatet blev i alla fall att jag kommenderades till Doktor Görander för en hälsokontroll som förhoppningsvis visade att jag i stort var frisk och kunde få dispens för maskinarbete de sista månaderna innan 18-årsdagen. Jag hann fylla år med råge innan dispensen blev godkänd.

»Blåbärsnickeriet« tillverkade allt mellan himmel och jord. Möbler, inredningar, fönster, dörrar, trappor och inte minst renovering av nämnda produkter och vi servade de lokala byggfirmorna med nytillverkning av fönsterbågar-liknande som börjat ruttna. Vi hjälpte också till med att hyvla gamla ladugårdsgolv som var utrivet och skulle bli fint i ett nybyggt hus.

Nils Oskar Fredrikssons snickeriverkstad i Slottsbrinken–Blåbärsstigen 7.

Foto: Okänd 1950-tal.

Vad som luktade då i verkstaden är inte svårt att klura ut. En annan beställning var att handsvarva dryga 100 st. dopljusstakar till en församling. Vid ett tillfälle fick vi en beställning på bormallar till försvaret som gjordes i oljehärdad boardskiva, med gångjärn i mässing och kontrollmättes av person från myndigheten, en och en, felmarginalen mellan borrhålen fick vara +/- 1 mm. Dessa mallar skulle kunna användas i händelse av ofred för att läggas på flaken till olika pickup-bilar som förberedelse till montering av mindre bränsletankar. Sedan placerades de ut i olika mobiliseringsförråd.

En kund som jobbade för ett företag i Sydamerika gjorde embal-lagelådor av exotiska träslag. Av virket som var väldigt hårt och fett tillverkade vi bl.a. ett litet bord, det blev gul- och rödrandigt. Har aldrig sedan dess sett liknande material.

En gång i slutet av 70-talet fick jag förmånen att vara delaktig i en kyrkinredning till en nybyggd kyrka i Skiftinge-Eskilstuna. En komplett inredning med altarbord, underrede till dopfont, skrudskåp, ljusarmatur i trä m.m. Ett stort arbete och i modern stil.

Vi gjorde även en inredning till en 11 m lång plastbåt från början till slut. Det gick åt en hel del teak och vattenfast marinywood. Fick även prova på att jobba med plast-glasfiber. Firman tillverkade även hotell och restaurangdetaljer. I olika omgångar fick vi beställning på medicin- och instrumentskåp som via en hjälporganisation sändes till Guinea-Bissau i nv. Afrika. Allt skulle gå på båt och emballaget anpassades till oceantransport. Detaljer till röntgentransportörer med pålimmad blyplåt var en annan återkommande produkt, likaså stationer för rörpost.

Av roligare slaget var nog renovering av gamla chiffonjéer som var inropat på auktion. Oftast tillverkade i almrot men även mahogny, det blev mycket pusslande med trasigt fanér. Ibland kunde man lura ut var lönnfacket fanns och något spännande hit-

Broffjord 36:a skall sjösättas efter att ha inretts på Fredrikssons sickeri 1978–79. Här lastas på specialtrailer utanför snickerifabriken.

Foto: Bengt Rundgren 1970-tal.

tades. Olika typer av möbellås var också en utmaning, mer eller mindre kluriga och alla dessa nycklar som jämt fattades. Man blev lite av en uppfinnarjocke samtidigt.

En annan rolig (eller?) historia kommer jag särskilt ihåg; jag hade precis tillverkat färdigt en stor bokhylla i fanérad italiensk valnöt. Fint slipad och hopsatt för att så småningom sprutlackeras. Mäster Nils kommer in i verkstaden och som brukligt blåser ur sin rökpipa med tryckluft. Det var bara det att han inte riktade åt rätt håll, möbelen blev tämligen prickig av pipolja och jag fick slipa om för andra gången. Nils bad om ursäkt och hjälpte mig så klart igenom eländet.

En på 1940-60-talet känd filmregissör köpte ibland gamla härbren i Dalarna, monterade ned och sågade plank och bräder av timret som vi sedan gjorde allmogemöbler av som han sålde i butik i Stockholm. Räcket på vindbryggan till Gripsholms slott gjorde jag sommaren 1979 som också blev sista året på företaget. Den sommaren besöktes Gripsholm av många amerikanare som stannade upp och såg oss montera densamma med kommentaren »nice job, very nice job«...

Ja, jag skulle kunna göra listan mycket längre. Efter nästan 9 år hos »Blåbär« sökte jag en arbetsledartjänst på snickeriavdelningen på anstalten, men det är en helt annan historia.

Nu när jag tänker tillbaka på tiden hos Fredriksson, gör jag det med ett varmt leende och konstaterar att dessa snickare hade en fantastisk skicklighet/kunskap och erfarenhet som jag själv fick en liten, liten gnutta av. Firman har ju upphört sedan några år och jag får leva på dess minnen. TACK Blåbär..

Vid pennan Bengt Rundgren.

